

Црква пред изазовима будућности

Ћирилични интернет домен у концепцији Српске Православне Цркве

Презвиџер гр Оливер Субоџић

Можемо слободно рећи да Српска Православна Црква у нашем друштву иде далеко испред других институција, па чак и државних, када је реч о односу према употреби ћириличног домена (и ћирилице уопште) на интернету.

Први интернет сајтови под окриљем Српске Православне Цркве (СПЦ) су почели са радом већ у другој половини деведесетих година прошлог века, што значи да је наша помесна Црква правовремено схватила мисионарске потенцијале нових медија. И на пољу коришћења ћириличног интернет домена СПЦ је међу првима у српском друштву схватила његов значај, пре свега у културолошком виду. Када се појавила друштвена иницијатива за проналажење решења за ћирилични интернет домен (односно за тражење техничког решења које би омогућило да се интернет адресе пишу српском ћирилицом), Свети Архијерејски Синод је 2009. године, на молбу Регистра националног интернет

домена Србије (РНИДС), у посебну Радну групу делегирао свог званичног представника. После проналажења техничког решења (.срб) и његове потврде од стране ICAN-а (главне међународне институције за глобалну регулацију интернета), Црква је узела активно учешће у његовој промоцији.

Званична презентација СПЦ била је међу првим српским презентацијама доступним на ћириличном домену, а за њом су кренуле и друге. Оно што широј јавности није познато јесте доношење писмене препоруке СА Синода СПЦ (из јануара месеца 2013. године) којом се епархијама, институцијама, установама, гласилима која су под окриљем наше Цркве препоручује коришћење ћириличног интернет домена.

Можемо слободно рећи да само на основу наведених активности Српска Православна Црква у нашем друштву иде далеко испред других институција, па чак и државних, када је реч о односу према употреби ћириличног домена (и ћирилице уопште) на интернету.

Основни методолошки приступ СПЦ у погледу доменске стратегије коју су развила њена стручна тела у области електронских комуникација је једноставан и јасан: *уопште* треба користити ћирилични (.срб) и латинични (.rs и остали) домен, *без преусмеравања* корисника са једног на други (техничким речником речено, без редирекције) и са *пресликавањем* садржаја на оба домена (коришћењем такозваног *alias* техничког решења). Наиме, целокупна идеја губи

коришћења ћириличног домена. У разговору са власницима тих сајтова готово по правилу се испоставило да је у питању техничка неупућеност како да подесе пресликавања садржаја (у овом смислу морамо похвалити технички тим званичне презентације Српске Православне Цркве, који је увек имао добру вољу да свима заинтересованима из наше Цркве проследи техничке параметре подешавања за ћирилични домен). Временом ће ове техничке недоумице свакако бити отклоњене. У овом тренутку најважније и референтне црквене структуре (погледати табелу са примерима) држе управо технички приступ равноправног коришћења оба домена. Разлог је једноставан: латинични домен је у мисионарском погледу важнији и практичнији, поготово када је реч о упућивању поруке према неправославном свету, док ћирилични домен у културолошком и ширем друштвеном смислу има огроман значај за наш народ, поготово када се стави у шири контекст присуства ћириличног писма на интернету.

Проблематика употребе ћириличног домена је, међутим, само једна „коцкица“ у сложеном мозаику који се зове *ујошреба ћирилице у електронској комуникацији*. Проблем је што још увек влада стереотип да је у области информационих технологија латиница једино писмо. То је можда у протеклој деценији био случај, али не и данас – сваким даном нестају техничке баријере у том погледу, чему првенствено погодује постојење огромног тржишта на Истоку које користи нелатинична писма. У Србији данас постоји далеко више културолошких, правних, па и економских препрека, него реалних техничких проблема за коришћење ћирилице у електрон-

смиао уколико постоји, рецимо, аутоматско преусмеравање на латинични домен ако неко укуца ћириличну адресу сајта. Примера ради, ако би човек укуцао спц.срб, а аутоматски био преусмерен на срп.rs, онда би ћирилични домен изгубио своју сврху. Исто тако би било апсурдно да постоји један садржај сајта на ћириличном, а други на латиничном домену, иако су оба на српском језику (подразумева се, притом, да је сасвим другачија ситуација у случају вишејезичне варијанте сајта).

Примећујемо да још увек постоји доста необавештености у погледу употребе ћириличног интернет домена. Неки се питају да ли и за ћирилични домен још увек треба да укуцавају оно „www“ или нешто слично (одмах да одговоримо

да се укуцава само ћирилична адреса сајта, без икаквог префикса). Има људи који мисле да ће употреба још једне, ћириличне адресе, за њихов сајт удвостручити и трошкове закупа интернета, па оклевају да га региструју. И овде треба јасно нагласити да су додатни трошкови око регистрације практично занемарљиви, а да се користи већ постојећи закупљен серверски простор за латинични домен (пошто се ништа не дуплира, већ да се ради о пресликавању садржаја).

Постоји још увек и један број црквених сајтова који имају закупљен, али неактивиран ћирилични домен. Исто тако, један број сајтова још увек користи принцип преусмеравања (редирекције) на латинични домен, иако се тиме губи смисао

ској комуникацији. Наведимо једноставан пример из области мобилне телефоније. Наиме, ако желимо да пошаљемо SMS поруку путем мобилног телефона користећи ћирилично писмо, код апарата новије генерације немамо никакав технички проблем, али зато имамо економски притисак – за поруку написану српском ћирилицом плаћа се далеко више него ако се користи енглеска латиница. Истине ради, треба рећи да се приликом техничке конверзије (коју корисник не види) ћирилични словни карактери рачунају као више латиничних, због чега је и порука скупља, али то не може бити оправдање за дискриминацију српског писма, с обзиром на огроман профит које телекомуникационе компаније остварују на овим просторима. Решење се може наћи или у правним категоријама (подзаконски акт којим би се мобилни оператери који функционишу на подручју Србије обавезали на исте цене SMS порука на ћирилици и енглеској латиници) или у техничком домену (за најновију генерацију мобилних телефона таква решења већ постоје, али треба да постану широко примењива).

Вратимо се теми ћириличног интернет домена. Иако је у техничком смислу цео стандард дефинисан, ипак још увек постоје неки технички недостаци и недокончениости у пракси. Они се најчешће читавају код неких прегледача интернет садржаја (*browser-a*) – примера ради, када на презентацији постоји уграђен видео садржај (*Firefox* за сада има тај проблем) или у томе што неки прегледачи претходно захтевају подешавања локализације (*Explorer*, рецимо, код кога се појављују „кукице“ и „квачице“ ако укуцате ћирилични домен, а претходно нисте извршили подешавање програма за ћирилицу). За похвалу су стога прегледачи који функционишу

.срб

Примери ћириличних интернет домена под окриљем
Српске Православне Цркве
(наведени су само активни ћирилични домени који раде
без преусмеравања на латинични домен)

Матични сајт СПЦ

спц.срб

Епархије:

епархија-бачка.срб

епархија-жичка.срб

епархија-шумадијска.орг.срб

Манастири:

хиландар.срб

манастир.срб

манастирградац.орг.срб

Храмови:

храмсветогсаве.срб

вазнесењска.срб

Установе:

пбф.срб (бфспц.бг.ак.срб)

човекољубље.срб

Гласила:

православље.срб

словољубве.срб

беседа.срб

богословље.пбф.срб

Организациона тела:

катихета.срб

цепис.спц.срб

Самостални пројекти:

светосавље.срб

пријатељбожији.срб

човекитехнологија.срб

без проблема када је реч о ћириличном домену – локализована верзија *Chrome* прегледача је таква пример. Претпостављамо да ће у скорије време сви технички проблеми и код других прегледача бити отклоњени.

Масовнија употреба ћириличног интернет домена ће ве-

роватно настати када се омогуће и ћириличне мејл адресе (на пример, када за главног уредника *Православља* технички буде омогућена електронска адреса уредник@православље.срб), што се очекује у наредних неколико година. Такође, треба размишљати и о томе како се на

време припреmitи за глобални процес обједињавања свих медија у коме је интернет носећа технолошка инфраструктура за све медије. Ако ћирилица постане равноправна са латиницом на интернету, то ће значити да ће бити равноправна и у другим медијима које интернет буде „носио“.

Има оних који сматрају да је већу пажњу потребно поклонити српском језику и његовом правопису у електронској комуникацији, невезано од писма које се користи. Чињеница је да технолошка сфера утиче на раван комуникације, која постаје све више површна, без рељефа, „брза“, осиромашена. То је, међутим, проблем свих нација – имају га и Срби и Американци и Јапанци..., док је проблем употребе ћирилице је искључиво српски национални проблем и нико га неће решити за нас ако се сами не потрудимо. Озбиљне нације раде на очувању своје културне баштине, што се увек најбоље види на употреби свога писма. Дobar пример за нас је Руска Федерација, у којој данас има око осамсто хиљада регистрованих ћириличних интернет домена (њихов ћирилични домен је .рф), при чему је први ћирилични домен регистровао председник државе лично (адреса президент.рф).

И на крају, важно је истаћи огромну потребу да се у ову проблематику укључе српске државне институције и академска заједница, а пре свега надлежна министарства за поље културе и образовања. Та министарства би требало да у оквиру свог институционалног апарата дају макар саветодавно мишљење да је потребно упоредо користити латинични и ћирилични интернет домен, по угледу на саветодавно мишљење које је дао наш Синод за сајтове под окриљем СПЦ. Тужна је статистика која ка-

Признање Српској Православној Цркви за допринос на пољу информатике

На Видовдан 2013. године Друштво за информатику Србије је прославило 40 година свог постојања. Том приликом је у просторијама Привредне коморе Србије у Београду ово познато струковно удружење доделило захвалнице „за запажене резултате и изузетан допринос“ за развој информатике у нашој земљи. Међу укупно педесет добитника овог признања (професора информатике, научних радника, информатичких стручњака, програмера, IT новинара...) нашао се и један свештеник Српске Православне Цркве: презвитер др Оливер Суботић, управник Центра за проучавање и употребу савремених технологија СПЦ.

Овим признањем је само потврђен константан допринос који наша помесна Црква годинама уназад даје на ширем друштвеном плану. Подсетимо, СПЦ је у различитим периодима у више информатичких области била авангардна за српско друштво: реализација првог интернет teleconferencing-a у Србији током деведесетих, вишеструка признања за иновације и квалитет званичне интернет презентације, прве стручне студије из области електронске приватности, петогодишњи рад специјализованог Центра на пољу проучавања проблематике савремене технолошке сфере, развој нових теоријских модела информационог друштва... С. П.

же да тек 5% основношколских и средњошколских установа користи ћирилични домен, а да само 20% сајтова државне управе има регистрован ћирилични домен (ове бројке је веома лако можете проверити на насловној страни РНИДС-ове презентације). Државне структуре би заправо требало да буду носилац идеје о равноправној употреби ћирилице на интернету (уосталом, на то их обавезује и Устав земље) и надамо се да ће наведени пропусти ускоро бити исправљени.

Што се Српске Православне Цркве тиче, она ће наставити да даје активан допринос на овом пољу, уз подржавање сваке иницијативе која је на духовну и материјалну корист нашег народа.

Текст је настао на основу излагања на конференцији ДИДС 2013 посвећеној развоју интернеташа, одржаној 18. априла 2013. г. у хошелу „Москва“ у Београду у организацији Регистра националног интернет домена Србије (РНИДС). ■■